N°. 50. Donderdag 9 December 1915. 15de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".



KANTOREN:

HOOFDBESTUUR .... } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST ..... } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST":
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Necrologie.

Dr. W. J. van Gorkom. †

In de „Nieuwe Amsterd." van 27 Nov. j.l. wijden de heer J. J. van Loghem en de heer Fr. Coenen zeer waardeerende artikels aan de nagedachtenis van dezen te vroeg ontslapen geneesheer. Eerstgenoemde schrijft:

„Dr. W. J. van Gorkom, wiens plotselinge dood dezer dagen telegrafisch uit Indië is bericht, behoorde tot de leiders der geneeskundigen-hygiënisten, die trachtten het peil der volksgezondheid van onze koloniën te verhoogen. Na verscheidene jaren als civiel-geneesheer in Nederlandsch-Indië werkzaam te zijn geweest, en na een tusschenperiode in Nederland, waarin hij de organisatie der tuberculosebestrijding in Nederland tot stand bracht, vertrok Van Gorkom in 1911 opnieuw naar Indië, thans als inspecteur van den nieuwen Burgerlijken Geneeskundigen Dienst, die in het begin van dat jaar als Staatstoezicht op de volksgezondheid van Nederlandsch-Indië is georganiseerd.

Met groote toewijding gaf hij zich eerst aan de registratie der sterfte van zijn ressort (West-Java), een ter oriënteering van den hygiënischen dienst allereerst noodige maatregel. Daarop onderwierp hij den gezondheidstoestand van Batavia aan een analytisch onderzoek, waarvan hij de resultaten neerlegde in een uitvoerig rapport: „Ongezond Batavia vroeger en nu". Dit rapport heeft groot opzien gewekt en is een der beste propagandageschriften in den strijd om een betere gezondheidsvoorziening van de groote Indische steden. Toen de Pestbestrijding een reorganisatie behoefde, werd Van Gorkom aangewezen om, als chef van een afzonderlijken dienst, deze tot stand te brengen. Slechts betrekkelijk korten tijd na het aanvaard-zijn van deze nieuwe taak is de arbeid van den talentvollen werker afgebroken. Indië lijdt hierdoor een groot verlies".

Laatstgenoemde besluit met de woorden:

„Het zal niet gemakkelijk zijn een organiseerende, voortvarende geest als de zijne daarginds te vervangen, al moet dat ten slotte geschieden, maar wij, zijn vrienden, zullen zijn blijden aard en milden ernst blijven missen, onherstelbaar, nooit te vergeten, en nooit te vergoeden, zoolang ons eigen leven nog duren zal".

Generaal-Majoor Scheuer. †

In het „Weekblad v. Indië van 24 Oct. j.l., alsook in het „Soerb. Hbld.", schrijft J. G. Boon o.m.:

„Den 14en dezer overleed te Bandoeng een der meest populaire mannen uit de Indische krijgsgeschiedenis, Generaal Scheuer."

Na diens loopbaan beschreven te hebben, eindigt hij:

„Met Scheuer sluit een stuk Indische geschiedenis. Hij behoorde tot de laatsten der „beaux sabreurs", die Nederland's gezag hielpen grondvesten op de buitenbezittingen.

Wat hij aan militaire ontwikkeling misschien te kort kwam, dat vergoedde hij door zeldzame aanvoerdersgaven.

In wetenschappelijke ontwikkeling staan zeker onze tegenwoordige opper- en hoofdofficieren boven Scheuer, op het gebied van aanvoering kan geen hunner in zijn schaduw staan. Of we er met den ruil op vooruit zijn gegaan? ?

In naam van het Indische leger, generaal Scheuer, wensch ik u een welverdiende rust toe, na een welbesteed, het vaderland gewijd leven".

Uit de O. I. Mail.

Gezondheidstoestand.

Het cholera-rapport op 25 Oct. j.l. luidde:

Te Batavia bijgekomen twee Europeanen en twee Oosterlingen. Overleden twee Oosterlingen. Hersteld één Europeaan. In behandeling blijven drie Europeanen en vijftien Oosterlingen.

In de week van 18 October tot 24 October bedroeg het aantal bijgekomen gevallen 28, in totaal 41 gevallen. Hersteld twee. Overleden 18.

In „De Javabode" lezen wij, hoe de heer van Buren in den Raad van Batavia mededeelde, dat de Directeur van de B. O. W. opnieuw *f* 2.500.000 bij de Regeering heeft aangevraagd om de assaineering van Batavia nog krachtiger aan te pakken.

Hetzelfde blad schrijft:

Batavia heeft nu een puik gezondheids-bureau en is op zeer practische wijze partij getrokken van de ruimte.

Behalve de ontvangkamer komt er een behoorlijk kantoor voor den chef, dr. Von Römer, een keurige bibliotheek, een zaal voor de cholera-inentingen, etc.

Voorts wordt een zaal speciaal ingeruimd voor typhus-inentingen, waarvoor ook een snelfotografietoestel (syst. druk op de knop) werd aangekocht.

Met deze typhus-inentingen moet namelijk de grootst mogelijke voorzichtigheid worden betracht.

Er zijn drie inentingen noodig. Wie nu nog nooit tegen typhus werd ingeënt, kan zwaar ziek worden, zoo hem direct het tweede serum wordt toegediend, terwijl het derde serum doodelijk kan werken, wanneer geen voorgaande inëntingen hebben plaats gevonden.

Om nu „vergissingen" van dezen aard (hetgeen vooral bij inlanders zeer licht kan gebeuren) te voorkomen, worden de ingeënten telkens gefotografeerd. De foto's worden in een register bewaard, zoodat men steeds kan naslaan welke inenting moet worden toegepast.

Een Sanatorium.

De plannen tot oprichting van een Sanatorium op de Lembangsche hoogvlakte, 10 paal van Bandoeng — we hoorden, zegt de „Preangerb.", daarover reeds eenigen tijd geleden een en ander — hebben thans vasten vorm aangenomen.

Dokter Knoch van Batavia is de man, die daar begint.

De gronden aan den grooten weg tegenover hotel Beau Séjour zijn daartoe door dr. Knoch gekocht van den heer Bothma, die daar zijn landbouwbedrijf had.

Voor den grond is pl.m. een ton betaald.

Aan den hoek van den weg heeft de heer Bothma een terrein opengehouden voor zijn woonhuis.

Het tegenwoordige huis van den heer B. wordt het woonhuis van den dokter. De stallen zullen, volgens het plan, behouden blijven voor het sanatorium.

De oprichting zal niet dadelijk plaats hebben. Dr. Knoch gaat eerst naar Europa. Het zal nog wel anderhalf jaar duren voor het sanatorium er is.

De heer Bothma heeft vier paal verder op de Lembangsche hoogvlakte nog een honderd bouws, waar reeds stallen, een veestapel en goedang zijn. Hij zet daar zijn landbouw- en veeteeltbedrijf voort.

Illuminatie.

Sedert eenige dagen is de electrisch-lichtinstallatie op de eilanden Kuiper en Onrust in werking. 's Avonds levert zulks van de reede van Batava af gezien een fraai schouwspel op. Zoo melden de Bataviasche bladen van 27 Oct. j.l.

De ambachtscursus te Batavia.

De ambachtscursus te Batavia is het 13de schooljaar ingetreden. Deze nuttige instelling is bestemd om onbemiddelde jongelieden van Europeesche afkomst te vormen tot bekwame ambachtslieden.

Het onderwijs wordt kosteloos gegeven, met leermiddelen gratis, in teekenen, in metaal- en in houtbewerking en geschiedt, met uitzondering van het teekenen, uitsluitend practisch. De cursus duurt 3 jaren.

Vereischten om te worden toegelaten, zijn: niet jonger dan 14 en niet ouder dan 19 jaar, terwijl de candidaat met vrucht het lager onderwijs moet hebben gevolgd.

De commissie van toezicht bestaat uit 5 door den Directeur van Onderwijs en Eeredienst benoemde leden. Voorzitter is thans de heer M. H. Damme, hoofdinspecteur, chef van den dienst der S.S. Thans wordt de cursus bezocht door 62 leerlingen, waarvan 48 van Batavia, 10 uit West-Java, 2 van Midden- en Oost-Java en 2 van de buitenbezittingen. Reeds 119 leerlingen met een diploma heeft de school afgeleverd, die allen, voor zoover nog in leven, thans een behoorlijke plaatsing hebben bij industrieele en landelijke ondernemingen, verscheidene hebben een maandelijksch inkomen van *f* 200 en zelfs van *f* 250.

De assistentenmoorden.

Naar de „Sumatra Post" verneemt, heeft de Gouverneur het voornemen, om binnenkort met de vertegenwoordigers der plantersvereenigingen en kopstukken uit de cultures — en wellicht ook vertegenwoordigers van de Vakvereeniging van assistenten — een samenspreking te houden, naar aanleiding van de assistentenmoorden, die er den laatsten tijd hebben plaats gehad en om maatregelen te beramen om daaraan paal en perk te stellen. De eerste stappen voor deze conferentie zijn reeds gedaan.

Persdelict.

De Raad van Justitie te Semarang behandelde wederom een persdelict.

De beklaagde was Mas Darnakoesoemo, wien door een tot dusverre onbekend gebleven persoon ter opname in het thans niet meer bestaande weekblad „Goentoer bergerak" was toegezonden een artikel, getiteld: „de plaats van den Chinees in de Inlandsche samenleving" en onderteekend Djajabaja (Tjipto) Euwige Stad, Maart '15. De positie van den Chineeschen medeburger in de naaste toekomst en hoe de Chinees zijn moederland, China, heeft te beschouwen, worden er in behandeld. Daar het stuk haat, minachting en vijandschap moest zaaien tegen de regeering en tusschen Europeanen en Chineezen, werd Darnakoesoemo vervolgd.

De eisch tegen hem was 1½ jaar plus betaling van de kosten van het geding.

Op 23 Oct. j.l. deed de Raad uitspraak. Darnakoesoemo werd vrijgesproken.

Toelating tot het Korps Officieren.

Bij Gouv. besluit is bepaald, dat het Kon. besluit van 16 Aug. 1915 betreffende de toelating van Ned. onderdanen, behoorende tot de Inl. of daarmede gelijkgestelde bevolking, tot het korps officieren van het Leger in Ned. Indië, zal worden afgekondigd door plaatsing in het Staatsblad van N.-I.

De zonen van den Sultan.

Twee zoons van den Sultan van Ternate, werden tot

de Openbare Lagere Europeesche school te Ternate toegelaten, twee kleinzoons tot de Fröbelschool aldaar, terwijl een zoon op de openbare Lagere Inlandsche school te Ternate kwam. Vier van Tidore gingen eveneens naar Fröbel- en de openbare lagere school te Ternate.

Gevolgen der vorstenlandsche reorganisaties.

Men schrijft aan de „Javabode":

De Djokjasche politie is thans doende gegevens te verzamelen, welke noodig zijn voor de voorbereiding der inkomstenbelasting, die van de sultansdienaren begin 1916 geheven zal worden. De politie heeft nu bemoeienis met de registratie der inlanders, die voor de betaling dier belasting in aanmerking komen en zal later vermoedelijk ook belast worden met de inning daarvan. Ambtenaren van het gouvernement en de sultan zijn van de belasting vrijgesteld.

Dat de Djokjasche inlanders over deze nieuwe soort padjeg niet bijzonder gesticht zijn, spreekt haast vanzelf. Doch ze zullen er spoedig wel aan wennen als de soedara's in de gouvernementslanden. Alleen zullen ze die broeders niet benijden, om hun lichtere inkomstenbelasting, want te Djokja bedraagt de padjeg panggalotan over het algemeen minder dan in de gouvernementslanden.

De consequenties der reorganisaties op agrarisch gebied hebben ook te Djokja nieuwe behoeften doen geboren worden, welke voor dien niet bestonden. Tot die nieuwe behoeften mag zeker gerekend worden de op initiatief van resident Canne op te richten voorschotbank, welke de vroegere apanagehouders aan crediet wenscht te helpen.

Vóór de reorganisaties was het te Djokja onder de sultansambtenaren, die apanagehouders waren, gebruik, om bij de landhuurders voorschotten te nemen op den huur hunner apanagegronden voor den tijd van 1 of 2 jaar. Zoo zitten de heeren verhuurders jaar in jaar uit bij de landhuurders steeds in het krijt, zoodat bij de afschaffing der apanagevelden en invoering daarvoor in de plaats van maandelijksche salarissen, de vroegere apanagehouders, die in behoeftige omstandigheden verkeeren, zekere geldelijke tegemoetkoming in den vorm van crediet van noode hebben.

Het comité van voorbereiding en oprichting der voorschottenbank bestaat uit de volgende personen: president de heer Canne, leden zijn de kroonprins en pangeran Adipati Angabehi.

—

PERSONALIA.

—

Directeur-B.B.

Op verzoek, is met ingang van 6 Januari 1916 eervol uit 's lands dienst ontslagen, de directeur van Binnenlandsch Bestuur, D. T o l l e n a a r, onder dankbetuiging voor de langdurige tropwe diensten, door hem aan den Lande bewezen.

Naar het hof?

De „Javabode" schrijft:

Door den gepensionneerden luitenant-kolonel der artillerie R. de Waal is het verzoek gedaan om bij voorkomende vacature benoemd te worden tot lid in het hoog militair gerechtshof.

Benoemingen.

Benoemd tot buitengewoon substituut griffier van den landraad te Tangerang mr. W. A. H. F u c h t e r, ter beschikking van den landdraadvoorzitter aldaar.

Benoemd voor den tijd van 2 jaren tot rechter-commissaris bij den Raad van Justitie te Makassar, het lid in dien raad mr. J. S. Thieme.

Mutaties bij de Escompto.

De directie deelt mede, dat de heer Ph. F. Graap, tot dusverre agent der maatschappij te Djocja, is benoemd tot agent te Macassar, de heer Th. J. M. Gallois tot agent te Djocja, terwijl de heer Th. A. Klaasen is aangesteld tot agent te Weltevreden ter vervanging van den heer H. Winter, die zal optreden als agent te Bandoeng in de plaats van den heer W. van Heusden Jr., wien op verzoek per 31 October a.s. eervol ontslag uit den dienst der maatschappij zal worden verleend.

Teruggekeerd.

De heer E. de Kruijff, vertegenwoordiger voor de Nederlandsch-Indische Regeering op de wereldtentoonstelling te San Francisco, te Batavia met de „Coen" teruggekomen, heeft tal van vleiende beoordeelingen meegebracht over zijn optreden op deze tentoonstelling. O.m. van de Nederlandsche Kamer van Koophandel te San Francisco.

De Nederlandsch-Indische inzending heeft een prachtigen indruk gemaakt. Het tentoonstellingsbestuur vereerde den heer De Kruijff met een bronzen plaquette, als een herinnering aan de exposition, terwijl zijn benoeming tot lid van de hoogste jury er wel op wijst, hoe men onzen vertegenwoordiger apprecieerde.

Emiel Hullebroeck.

Het „Soer. Nwsbl." geeft een zeer enthousiast verslag van het optreden van Emiel Hullebroeck te Soerabaja.

„Ach, als ik zoo zingen kon, ik zong den ganschen dag!" Zoo hoorde de verslaggever een bakvisch in de pauze zeggen.

Emiel Hullebroeck heeft gisteravond stormenderhand de harten der Soerabajanen gewonnen, en als de ontvangst elders in Indië zal zijn, als die te Soerabaja is geweest — en daaraan twijfelen wij geen oogenblik, — dan zal Hullebroeck, teruggekeerd bij zijn landgenooten, kunnen vertellen van de groote toegenegenheid en d warme gevoelens, welke ook in de Nederlandsche Koloniën worden gevonden voor het arme, lijdende Belgische volk". Zoo besluit schrijver.

Du Chatel weer in N.-Indië.

Uit een particulier schrijven, uit Indië ontvangen, blijkt ons, dat de heer Du Chatel, die weder naar Indië is gereisd, thans om Indische landschappen te schilderen ter versiering van het nieuwe gebouw te 's-Gravenhage van de N.-I. Petroleum-Maatschappij, in October met zijne echtgenoote de Oostkust van Sumatra bezocht.

Suriname.

B e g r o o t i n g v o o r 1916. Blijkens het Voorloopig Verslag verklaarde men vrij algemeen met teleurstelling van deze begrooting te hebben kennis genomen, met name van de onderscheidene verlagingen, die de Minister heeft aangebracht op de voorloopig vastgestelde begrooting. Men meende, dat wij ons niet mogen bepalen tot het zoo goedkoop mogelijk gaande houden van de zaken in Suriname, maar in samenwerking met het Surinaamsch bestuur, moeten streven naar hervorming en verheffing der kolonie.

Dat de Minister als uitgangspunt van zijn gedragslijn nog steeds vasthoudt aan het z. g. plan-Idenburg, volgens hetwelk het nadeelig verschil tusschen de gewone huishoudelijke uitgaven en de gewone middelen der kolonie elk jaar met rond *f* 30.000 zou moeten verminderen, hadden vele leden met bevreemding en leedwezen opgemerkt.

De aandacht werd er op gevestigd, dat de Minister zelf bij de behandeling van de Surinaamsche begrooting voor 1914 heeft verklaard, dat hij spoedig een nieuw financieel plan voor de kolonie wenschte op te zetten. Dit had een reden te meer moeten zijn om niet aan het z. g. plan-Idenburg vast te houden. Gevraagd werd hoever de voorbereiding van dit nieuwe plan is gevorderd.

Ook wees men er op, dat Suriname zoo goed als het moederland onder den oorlog lijdt, en gewaarschuwd werd tegen verkeerde zuinigheid.

Verder werd er op gewezen, dat een deel der geschrapte uitgaven in den loop van het jaar toch volstrekt onvermijdelijk zullen blijken en de betrokken posten zouden worden overschreden.

Bij regularisatiewet zal daarop dan goedkeuring worden gevraagd en verkregen. Maar gevraagd moge worden, welke wezenlijke bezuiniging op die manier wordt verkregen.

Aangaande de immigratie bevat het Voorloopig Verslag beschouwingen (blijkbaar afkomstig van bij uitstek deskundige zijde), waarvan de conclusie is, dat de emigratie uit Britsch-Indië moet worden behouden en dat al het mogelijke moet worden gedaan om den goeden naam der kolonie als immigratie-kolonie niet te verliezen.

Eenige leden vroegen, welke voorstellen zijn te verwachten ter uitvoering van de denkbeelden in het rapport der Suriname-commissie ontwikkeld, en wat er in het laatste jaar, naar aanleiding van genoemd rapport is verricht. Ook vroeg men, hoe het staat met de bacovencultuur en of door de regeering nog onderhandelingen zijn of worden gevoerd om de voortzetting daarvan te verzekeren.

Ook hadden sommige leden met leedwezen in de stukken elke mededeeling gemist betreffende de oprichting van een cultuurbank.

Eenige leden spraken er hunne teleurstelling over uit, dat het mijnbouwkundig onderzoek achterwege is gebleven en dat het voorgenomen overleg met een ter zake kundige nog niet heeft plaats gehad.

In het belang van een oplossing van het woningvraagstuk, dat ook in Suriname meer en meer de aandacht van het bestuur vordert, drongen eenige leden aan op uitzending van een te dezer zake deskundige.

(Met allen eerbied voor de deskundigen op allerlei gebied, die Nederland herbergt, vragen wij ons af, waar deze speciale deskundige te vinden zal zijn, die h i e r studie gemaakt heeft van de woningkwestie i n S u r i n a m e).

Eindelijk wenschten eenige leden nogmaals te wijzen op de groote wenschelijkheid, dat aan ambtenaren, naar de kolonie uit te zenden, steeds hooge eischen worden gesteld, wat bekwaamheid en geschiktheid betreft. Men meende, dat de Regeering in dit opzicht soms niet streng genoeg toeziet.

(Wij zouden hieromtrent wenschen op te merken, dat, als zulke krachten zich niet aanbieden, de Regeering wel eindigen moet met uit te zenden wat zich aanmeldt. Quand on n' a pas ce qu' on aime, etc.)

Art. 100 e. v. Met groot leedwezen had men gezien, dat de Minister vrijheid heeft kunnen vinden om, in afwachting van een voorstel van den Gouverneur nopens inkrimping van den cultuurtuin, de onderdeelen *a*, *b*, *c* en *d* van art. 101 alvast met 1/4 te verminderen en ook de andere artikelen, betreffende dezen tuin, te besnoeien. Men wees er op, dat de cultuurtuin voor den landbouw onbetwistbaar van groot nut is; eerder behoort tot uitbreiding dan tot inkrimping van deze inrichting te worden overgegaan.

* * *

In aansluiting aan hetgeen wij in vorige nummers mededeelden over B e a u x i t e in Suriname, ontleenen wij aan „D e W e s t" van 2 November, dat de Amerikaansche deskundigen, nl. de heer Gibbons, superintendent van de A m e r i c a n B e a u x i t e C o. met drie assistenten zijn aangekomen.

„Het voornemen is, de exploitatie zoo spoedig mogelijk

aan te vatten. En het eerst komen daarvoor in aanmerking eenige terreinen aan de Boven Suriname, gelegen op Accaribo, Rac à Rac en Portorico.

De heuvel van Portorico, waarvan de grond zeventien jaar geleden werd beproefd voor straatverharding, blijkt geheel opgebouwd uit Beauxite. De sporen van zilver, die Du Bois meende te ontdekken, zijn vermoedelijk aluminium geweest.

De pessimisten in de kolonie, die voortdurend hun eigen land afkammen, kunnen uit deze geschiedenis misschien een les trekken.

De terreinen aan de Boven Suriname zijn gunstig gelegen voor exploitatie, daar zeeschepen tot daar kunnen opvaren, en de grondstof zonder overlading kan worden ingenomen.

Wij hopen, dat deze exploitatie het begin moge zijn van een bloeiende industrie in de kolonie."

* * *

„De West" van 26 October bevat een interessant onderhoud met den heer Th. Morren, oud-hoofdcommies van het Algemeen Rijksarchief in Den Haag, die in Suriname is gekomen in verband met de voorgenomen overbrenging van de politieke archieven der kolonie naar het Rijksarchief.

Voorloopig zullen in hoofdzaak de politieke archieven worden overgebracht, de archieven van gouverneurs en raden, van de administratie van financiën, zoomede dat van de voormalige wees- en bewaarkamer. Het notarieel en justitieel archief blijft voorshands in de kolonie.

De heer Morren heeft door middel van „De West" een beroep gedaan op allen in de kolonie, die stukken in hun bezit hebben, welke van belang zijn voor het z. g. „Oeconomisch Archief", dat verleden jaar te 's-Gravenhage is opgericht.

Als de heer Morren met zijn arbeid in Suriname klaar is, gaat hij naar Curaçao en onderhoorige eilanden, om daar hetzelfde werk als in eerstgenoemde kolonie te verrichten. Vermoedelijk zullen van Curaçao in hoofdzaak de archieven van Curaçao en St. Eustatius worden verzonden.

* * *

Liefhebbers van avonturen verwijzen wij naar „De West" van 29 October, waarin een uitvoerig verhaal staat van „De avonturen van een Duitschen banneling", den Graaf Felix von Pfeill Ellgut, over wiens vlucht uit de Fransche strafkolonie in Cayenne wij in de vorige nummers het een en ander hebben medegedeeld.

Curaçao.

De „Amigoe van 30 Oct. j.l. schreef:

„Half October is het op ons eiland beginnen te regenen; telkens herhaalt zich een buitje, dan hier, dan daar. Een flinke, groote, algemeene regen is echter nog niet gevallen. In de Benedendistricten schijnt toch voldoende water te zijn gevallen om te planten. Op Aruba heeft het zeer goed geregend, op Bonaire iets minder. Een goede oogst kan veel ellende goed maken, maar we zijn nog ver van April".

* * *

In hetzelfde blad lezen wij onder het hoofd Onze begrooting bij den Minister:

„Als iets ons is tegengevallen in de Begrooting, dan is het wel het niet voorkomen daarop van een post voor stoomverbinding tusschen de eilanden, nu de verkoop der Prinses Juliana een feit is geworden.

We zitten al vier jaar zonder stoomverbinding.

Ten derde male kan Minister Pleyte nu verzekeren, „dat op de groote noodzakelijkheid van een betere communicatie tusschen Curaçao en de omliggende eilanden zijn aandacht blijft gevestigd". En er op laten volgen:

„Van het oogenblik, dat ik aan het hoofd van dit departement ben opgetreden, heb ik mij beijverd om deze zaak tot stand te brengen".

De oorlog zal wel de aanleiding zijn om ons hier in een zeilschuit te laten zitten.

Maar als Zijne Excellentie een betere communicatie een groote noodzakelijkheid noemt, mag en kan de stoomverbinding toch niet langer wachten.

Het charteren van een stoombootje kost niet zóóveel meer dan de tegenwoordige zeilverbinding, dat langer uitstel gewettigd zou wezen.

We willen wedden, dat kapitein Sluiter al lang een aardig bootje op 't oog heeft.

Toe, Minister, stuur ons dat nou tegen Nieuwjaar!"

* * *

Naar aanleiding van een reeds artikelen „Iets over Papiamentio en zijn schrijfwijze", door Ds. G. J. Eybers in de „Amigoe", vinden wij in hetzelfde blad verschillende uitvoerige „Ingezonden Stukken", o.a. een van den heer P. J. Poiesz, tegen een van den heer W. J. Walboomers, waarin deze, die leeraar is in de Ned. Taal en Letterk., beweert, dat het Papiamentsch geen cultuurtaal is, d. w. z. het is niet de draagster van een eigen cultuur, de karakteristieke uiting van een beschaafde en ontwikkelde mentaliteit.

Eerstgenoemde beweert o.m.:

„In die taal heeft de Kath. Kerk het volk opgevoed. Daarin wordt gepreekt, biecht gehoord, gebeden, gezongen, katechismus gegeven. In die taal werden dikwijls tooneelstukken opgevoerd, boekjes geschreven. In die taal verschijnt elke week een courant, die door het geheele volk gelezen wordt.

Is dat alles geen cultuur?"

In zijn antwoord komt laatstgenoemde tot het besluit:

„Wie een anderen weg volgde dan 't Hollandsch heeft zich zelf en anderen telkens teleurstellingen bereid, bedroevend duidelijk 't onderwijs benadeeld.

Ten overvloede verplicht ons ook de wet zooveel mogelijk de Nederlandsche Taal te gebruiken.

Ik kan Ds. Eybers niet belooven zijn behoorlijk antwoord in ernst te zullen nemen, want 't staat me vreeselijk tegen te redetwisten met menschen, die ik niet anders kan beschouwen dan als de beste stuurlui aan wal.

Ik zou de houding van den Z.Eerw. Pater Poiesz of Ds. Eybers wel eens willen zien, als ondergeteekende met hoogwijs gezicht hen kwam vertellen, volgens welke methode ze moesten preken.

Het doel van mijn schrijven tegen Ds. Eybers, zooals ik dat aangaf: „te voorkomen dat aan zijn artikel meer waarde zou gehecht worden dan 't verdiende", hoop ik bereikt te hebben.

Voor belangstellenden en onderwijzers en onderwijzeressen heb ik 't plan, zooals ik boven reeds te kennen gaf, binnen afzienbaren tijd een verhandeling in 't licht te geven over 't Hollandsch als voertaal bij ons onderwijs".

* * *

Het binnenkomen van het nieuwgebouwde stalen vrachten passagiersstoomschip „Venezuela" van de K. W. I. M., op Zondag 24 Oct. j.l., was een heele gebeurtenis voor Willemstad. Aan weerszijden van de haven stonden belangstellenden opgesteld, en niet zoodra lag het aan de kade gemeerd, of het liep storm van kijklustigen; ook de Gouverneur bracht een bezoek aan boord.

* * *

Naar „De Curaçaosche Crt." van 29 Oct. j.l. vernam, zal het s.s. „Venezuela" op zijn terugkomst van New-York twee tanks medenemen voor de petroleumraffinaderij. Daaruit blijkt, dat er met spoed gewerkt wordt voor de installatie van de nieuwe onderneming.

* * *

De „Amigoe" vermeldt, dat in de Benedendistricten op meerdere plantages cocos wordt aangeplant, om zoo het reeds bestaande getal boomen aanmerkelijk te vermeerderen en noemt dit een practisch besluit der planters, daar alleen een groote hoeveelheid cocos de oprichting van een fabriek voor cocoszeep, olie en vezel mogelijk maakt. En daar moet het heen; de industrie moet den landbouw steunen door geregelden afzet te verzekeren, zoo besluit het blad.

* * *

Met het Panama-kanaal schijnt 't nog altijd niet pluis te zijn, naar wij lezen:

„De vaart voor diepgaande schepen is gestremd door de veelvuldig voorgekomen aardstortingen in het Kanaal. Aan weerszijden liggen meer dan honderd schepen te wachten op de heropening van de doorvaart, welke echter niet voor het begin van het volgend jaar verwacht kan worden. Generaal Majoor Goethals heeft zijn verzoek om ontslag als Gouverneur der Kanaalzône ingetrokken en wil eerst nog medewerken om voor de wegbaggering der ingestorte aarde middelen te beramen. Hij tracht dergelijke stortingen in het vervolg tegen te gaan of althans de belemmering daardoor van het scheepvaartverkeer zooveel mogelijk te verminderen".

WAT DE INLANDER ZEGT.

„Zoo zijn onze Manieren." In het verre Westen, in het land onzer meesters, heerscht een vreeselijke epidemie: de ontucht. Het is een ziekte, die er telken jare — in den zomer vooral — geregeld voorkomt. Dagelijks kan men dan in de kranten lezen, welke gevallen van ontucht zich hebben voorgedaan. Wij zullen hier — schrijven Pembool en Tèbèm in de „Modjopait" — ter verduidelijking eenige knipsels overnemen uit „Het Vaderland" en „De Avondpost" van 13 en 20 Aug. j.l., dus loopende over een tijdvak van zeven dagen. Bij deze „Gemengde berichten", van commentaren voorzien, schrijven zij: „Ja, zoo zijn nu die halfgoden, de meesters, de landgenooten van mijnheer van Haastert. Laat de zetter en ook de corrector er voor zorgen, dat de berichtjes precies zóó in de krant komen. Anders zeggen de goede menschen, dat wij liegen. En dan, o ja, doe ons een pleizier en druk de knipsels af met het kleinste lettertje in de zetkasten. Ze staan — h'm — zoo...... Hollandsch en maken zoo'n slecht figuur tusschen de Indische tijdingen."

Iemand, die zich Kerbau teekent, doet in de Modjopait de volgende vragen: 1e. Als een Inlander van de laagste ontwikkelingstrap een anderen dito Inlander uitmaakt voor alles wat leelijk is, hem daarbij toevoegende de woorden binatang, kerbau, enz., hoe zouden wij dan dien eerstbedoelden Inlander moeten qualificeeren? 2e. Hoe moet de beoordeeling luiden als een Inlander van zekere positie zoo iets doet? 3e. En wat zegt men er van, als een Europeaan zich op deze wijze gedraagt? 4e. Maar wat moet men dan wel zeggen, wanneer die Blanda een Controleur B. B. is, die er van houdt zich boos te maken tegenover zijn ondergeschikt personeel, zijn djoeroetoelis (schrijver), den mantri-politie, dezen uitscheldt met de woorden: binatang, jij hebt geen hersens in je kop, stommeling, kerbau, enz.??

Bruintjes, weest toch tevreden, als een hoogstaand Europeeër u tutoeert!" Zoo roept Sèmar uit! Het volgende is geknipt uit de Volharding en moet historisch zijn: „Het overkwam een jong Javaan, die reizende was, dat hij door den controleerenden treinbeambte onheusch werd bejegend. Deze laatste kwam er in de uitoefening van zijn werk toe dien reiziger te bejijen en bejouen, maar had ditmaal een Javaan voor zich, die geen genoegen nam met de beleedigende woorden van den beambte en duidelijk blijk gaf van zijn misnoegen door op zijn beurt den treinbeambte ruw te bejegenen en ten slotte zijn beklag in te dienen bij de betrokken autoriteit.

Het is natuurlijk niet twijfelachtig, zoo vervolgt Sèmar, dat die controleur aan zijn Europeaan-zijn het recht meende te kunnen ontleenen op minder beschaafde wijze te keer te gaan tegen den Inlander. Hij zou het zeker niet gedaan hebben tegenover een Europeesch reiziger, al ware die er maar één uit de 2e klas. Hij gaf daarbij toe aan den rassenwaan, die withuidigheid vereenzelvigt met

superioriteit. Hij uitte zich op de wijze, als de Europeesche cultuur zich veelal pleegt te uiten tegenover de wezens van „lagere orde”, die in een andere dan witte huid steken. Het is omgekeerd duidelijk, dat de protesteerende Jong-Javaan, die misschien in ontwikkeling zich voelde staan boven dat cultuurmensch, onmiddellijk op den ondervonden rassenwaan reageerde met een ras-trots, welke vaak door grofheden van deze soort wordt gekrenkt en nog dikwijls niet de kracht vermag te ontwikkelen om aan dergelijke grove uitingen paal en perk te stellen. Het is duidelijk, dat de Jong Javaan uit het oog verloor de omstandigheid, dat het misschien verkeerd kon zijn, naar aanleiding van de ondervonden bejegening bij den werkgever van den treinbeambte te gaan klagen. Verkeerd, omdat het lid van een stelselmatig klein gehouden ras beroep ging doen op werkgeversmacht om een maar laag geplaatst werknemer van het „superieure” ras mores te leeren. Verkeerd, omdat gekrenkt rasgevoel het verstand verduisterde en de ondervonden krenking nog wel met de hulp van een werkgever, die door onderbetaling van den Inlandschen werknemer, stelselmatig de Inlandsche werkkrachten grieft en krenkt, zich wilde wreken op iemand, die door maatschappelijke positie en levensomstandigheden eerst in de laatste plaats verantwoordelijk kan worden gesteld voor de grievende behandeling, waarvan zoo vaak de Javaan, de Indiër van volbloed Indisch origine de dupe is.

De vraag, die wij ons zelven stellen, is een andere dan die der redactie van de „Volharding”. Wij vragen ons af, wat bedoelde Javaan toch wel heeft verlangd? Heeft hij een „U” verwacht van een superieuren Europeaan? Maar dat is immers nog niet in de mode. Hij is nu eenmaal bruin, dus minderwaardig.

Een Wederwoord. „Tjipto zal het blad (de Goentoer Bergerak) herdoopen en het voortaan op eigen gelegenheid exploiteeren, redigeeren en administreeren. Dit pleit voor zijn ontembare werkkracht en voor de bekrompen proporties van zijn geneeskundige praktijk”. Zoo schreef — aldus Dr. Tjipto in „De Modjopait”— het „Nieuws van den Dag van N.-I.”. in navolging van het „Soer. H.blad”, met natuurlijk nog meer hatelijkheden aan ons adres.

Wij zullen er niet op ingaan, ons bepalen tot een enkel wederwoord: Het is waar, dat onze geneeskundige praktijk momenteel bescheiden proporties heeft aangenomen. Het is waar, dat financieele overwegingen ons hebben genoopt onze diensten der Regeering aan te bieden bij de pestbestrijding. Het is onomstootelijk waar, dat de Regeering bij dezen dienst uitsluitend knappe medici gebruikt, waartoe ik niet behoor. Stommelingen onder de Inlandsche artsen schijnen alleen bruikbaar te zijn voor „ridders in de Orde van Oranje Nassau.” En nu Mr. van Haastert???!!!”

Een mooie Vondst. In de dessa Pandjoenan van het district Demak, afdeeling van dien naam, hebben eenige dessalieden bij de bewerking van hunne sawahs gouden beeldjes gevonden. Dezen werden bij den assistent wedono van Bonang gebracht, onder wien genoemde dessa ressorteert. Bij onderzoek bleek het goud van zuivere kwaliteit te zijn en waarschijnlijk afkomstig uit den Hindoetijd. De beeldjes werden getaxeerd een gezamenlijke waarde van ƒ 800 te bezitten. Voorloopig worden zij ter plaatse aangehouden, maar daarna naar Batavia opgezonden, opdat door de betrokken autoriteiten zal worden uitgemaakt of die artikelen al dan niet door het bestuur zullen worden overgenomen. Zoo ja, dan krijgen de vinders het getaxeerde bedrag; zoo niet dan krijgen zij de beeldjes terug. („Sinar Djawa”).

In Tapanoeli. Hier werd, volgens de „Sinar Sumatra”, in beginsel aangenomen om aan scholen, door 25 leerlingen bezocht, subsidie toe te kennen. In verband met de nieuwe subsidieregeling van het Inlandsch Onderwijs wordt nu echter voorgesteld dit aantal langzamerhand hooger te stellen.

Op last van den Resident, worden in hetzelfde gewest (Tapanoeli) regelingen getroffen tot vorming van kassen van koerias of andere adat-gemeenschappen, opdat men niet afhankelijk behoeft te zijn van Regeeringshulp, ten einde later in de gelegenheid te zijn de adat-hoofden te bezoldigen.

Te Siboga (Tapanoeli) gaat men voort met de stad op verschillende punten te verbeteren en te verfraaien. De schuttingen van de erven van Chineezen en Inlanders worden weggenomen en vervangen door afrasteringen van prikkeldraad, waardoor het der politie gemakkelijk valt toe te zien of de erven behoorlijk onderhouden worden. Op de hoofdplaats Baros van de Bataklanden wordt het moerassig terrein opgehoogd, waarbij wordt gebruik gemaakt van het door de golven bij vloed aangebrachte zand. („Sinar Sumatra”.)

Verplegers-examens. De „Pantjaran Warta” verneemt, dat er examens voor ziekenverpleging ingesteld zijn. De Hoofdinspecteur van den Burgerl. Geneesk. Dienst bepaalt wanneer deze examens worden afgenomen. Het doel is een maatstaf te verkrijgen ter beoordeeling van de vakkennis der personen, die de ziekenverpleging als beroep beoefenen. De examen-commissies reiken getuigschriften uit. De Hoofd-Inspecteur voornoemd kan ook de door anderen dan de met het afnemen van het examen belaste commissies afgegeven certificaten, zonder verder onderzoek, met de van gouvernementswege uit te reiken diploma's gelijkwaardig verklaren.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Gevolgen der Straatbelasting. Te Buitenzorg wordt hard gemopperd over de straatbelasting, verneemt de „Perniagan”. De menschen hebben er ook alle reden voor, verklaart dit blad. De regeling is niet goed. De wegen zijn in klassen verdeeld, niet naar de mate van de drukte van het verkeer, maar naar de breedte. Het gevolg hiervan is, dat vele wegen in de 1e klas zijn gebracht, waar het verkeer lang zoo druk niet is als op de smallere wegen der 2e en 3e klas. En toch vereischen deze laatste wegen meer kosten van onderhoud. De hieraan verbonden lasten worden nu niet gedragen door de eigenaren der meeste perceelen, maar door de huurders. De huren worden verhoogd en nu hebben zij òf de verhooging van de huur van hunne woningen te dragen, dan wel te verhuizen. De eigenaren profiteeren er van. De verhooging van den huurprijs is aanzienlijk meer dan de straatbelasting, die de eigenaar te betalen heeft. Meer dan eens is over dezen toestand en de daardoor verwekte ontevredenheid in den Gemeenteraad gesproken; tot dusverre echter zonder eenig resultaat.

Stadsontsiering. Te Semarang is men ook al niet tevreden over den gang van zaken. De stad wordt hoe langer hoe vuiler, beweert een inzender in hetzelfde blad. Overal bespeurt men verwaarloozing en meer en meer leelijke plekjes. Zelfs de hoofdwegen zien er uit als die in de achterbuurten. De schuld ligt bij de stedelijke autoriteiten, die het toelaten, dat maar aldoor waroengs worden bijgebouwd, terwijl allerlei leelijke en tot niets dienende huisjes niet worden opgeruimd. Ook de nieuw opgerichte ijshuisjes versieren de stad niet. Waarom stelt men in den Gemeenteraad niet voor om behoorlijk overdekte eetgelegenheden voor de Inlanders op te richten, waardoor die leelijke, vieze warongs van den openbaren weg kunnen verdwijnen? Gemeentewerken doet te weinig aan het onderhoud der stad. De betrokken ambtenaren zeggen, dat het toch niets geeft, daar de warong-afval niet is weg te ruimen. Tegen het advies van den Hoofdcomm. van politie en van den Directeur van Gemeentew. worden door de betrokken Raadscommissies maar aldoor vergunningen verleend. De uitzicht belemmerende en overbodige straatontsierende gebouwtjes blijven op vele mooie punten van de stad maar staan. Men zou haast aan onwil moeten gaan gelooven! Want reeds zoo dikwijls is op dezen toestand gewezen. Een burgemeester met krachtige hand zou hier wel op zijn plaats zijn. Het is bepaald noodig waronglоodsen te bouwen. Zeker, 't zal geld kosten, maar onnoodig is het zooveel aan gratificaties uit te geven, zooals plaats vond; en wat minder personeel kon ook wel bij andere diensten aangesteld worden, want van de resultaten van hun werk wordt niet veel bemerkt. Waronggebouwen zullen voor de Inlandsche waronghouders en afnemers een weldaad zijn.

Een Verzoek. De „Bintang Soerabaja” verneemt, dat het bestuur van de Ver. van Locale Belangen, naar aanleiding van de toelichting op de onderafdeelingen 143 en 144 van het Ind. Ontw. op de Begrooting van 1916, zich telegraphisch tot de Ned. Reg. gewend heeft met het verzoek het daarheen te willen leiden, dat in Indië gemeentelijke gezondheidsdiensten te Batavia, Semarang en Soerabaja worden ingesteld; in stede van een gouvernementeelen plaatselijken gezondheidsdienst, zooals de plannen luiden. In elk geval dient het advies gevraagd te worden van de Bataviaasche gezondheidscommissie en van de betrokken locale raden, wat nog niet geschied is.

De Pest in Solo. Deze breidt zich meer en meer uit, schrijft de „Pewarta Soerabaja”. Bekend is het, dat Solo en andere plaatsen in de Vorstenlanden uiterst geschikt zijn voor de verdere ontwikkeling van besmettelijke ziekten. Nergens op geheel Java vindt men plaatsen, die zoo vuil zijn als in Solo en waar de Inlanders zoo slecht gehuisvest zijn. In den laatsten tijd is reeds veel verbetering aangebracht, met behulp van den dienst der pestbestrijding, maar nog niet afdoende. Kenners beweren, dat het een zwaar, ja wanhopig werk is om de bevolking in deze streek orde en netheid aan te leeren. Bij de Soloneezen van stand is weinig lust om het volk in materieel opzicht wat beschaving bij te brengen. De gegoeden, ja, leggen er zich op toe hun stoffelijk bestaan te verbeteren, maar de kleine man is arm en lui. En toch wordt beweerd, dat deze residentie het middelpunt is van de Jong-Javanen-beweging en van den Islam op Java, maar het spreekwoord: „hoe dichter bij den Paus......” is ook hier van toepassing.

Niettegenstaande de gevreesde ziekte zich meer en meer uitbreidt, wordt er lustig feest gevierd; tienduizenden guldens worden er aan festijnen besteed. Kan de Regeering door tusschenkomst van den Resident, den Romo, „vader van den Soenan”, niet paal en perk stellen aan dat feestvieren? Veel geld zou hierdoor vrijkomen, dat beter aangewend kan worden voor de woningverbetering, de rioleering, watervoorziening, enz. De kleine man is onder het gezag van zijne hoofden wel te leiden, heeft meer dan eens voor nuttelooze doeleinden hard moeten arbeiden; nu is het hoog tijd, dat allen voor het algemeen belang werken gaan. Zoo besluit het blad.

Ongelijke Maten. De „Sinar Sumatra” merkt op, dat de Holl. kranten in Medan met verschillende maten meten, als zij over de verschillende rassen schrijven. Als zij melding maken van personen, behoorende tot de Chineesche of Inlandsche bevolking, die leelijke dingen hebben uitgehaald, dan worden de namen en adressen voluit geschreven. Maar zijn 't Europeanen, die soms nog meer

kwaad bedreven hebben, dan worden de namen verzwegen of slechts bij verkorting aangegeven. Mag de Europeaan in 't geniep dan wel kwaad doen, de Inlander of Chinees niet? 't Is te hopen, dat de Maleische kranten dit voorbeeld niet zullen volgen.

Van Vreemde Koloniën.

Hoe het verkeeren kan.

In Asquith's bekende rede vroeg hij aandacht voor de schitterende reeks van krijgsbedrijven, te land en te water, in 't Nigrisgebied, waardoor de macht onder bevel van generaal Sir John Nixon op measurable distance van Bagdad gekomen was. Asquith meende, dat in de geheele oorlog wel geen krijgsverrichtingen op betere wijze georganiseerd en geleid waren met betere vooruitzichten op een zeker succes.

Zooals wij reeds de gelegenheid hadden aan te teekenen, heeft men hierin een uiting van eenigen naijver willen zien op de resultaten door de Hollandsche Boerenleiders in Z.-W. Afrika voor Engeland bevochten. Is dit zoo, dan zou de minister nu reden hebben zijn voorbarig oordeel te betreuren, want de Britten hebben weer een les gekregen in het onvolkomene van hun voorbereiding, in het niet begrijpen van: eerst wegen dan wagen.

De voortgezette strijd in Mesopotamië, waarin wij den ommekeer ten nadeele van de Britsche wapenen in ons vorig nummer reeds konden aanwijzen, is na een strijd van vele dagen in een besliste en zeer gevoelige nederlaag voor de Br.-Indische macht omgezet, die den afstand tot Bagdad weer buiten elke standaard-maat brengt. Wel is er eenig verschil in opgaven van verliezen en is zelfs niet precies aan te geven waar de achterwaartsche beweging tot staan is gekomen, maar in hoofdzaak loopen de berichten niet ver uiteen.

Er is een vijfdaags gevecht geleverd, van 22—26 November, daarna blijven schermutselingen den toestand van onrust en onzekerheid nog gaande houden. Aan Br. I zijde zijn 5000 man gevallen. Officieren en soldaten hebben in groot aantal hun afdeelingen verlaten om zich in de omstreken te verschuilen.

Daar de terugtocht in het versterkte Azizie niet tot staan kon worden gebracht heeft de Br. achterhoede, onder generaal Townsend, getracht zich op 15 K.M. van deze plaats te handhaven. Door een overrompeling in den nacht van 30 November op 1 December werd zij echter gedwongen nog verder in de richting van Koet el Amara terug te trekken.

In dit bericht ligt intusschen een waarschuwing opgesloten om de T. plaatsaanwijzingen met groote omzichtigheid te aanvaarden. De vorige week immers werd ontkend, dat de E. tot een flink eind N.-waarts van Koet el Amara waren gevorderd. Thans, nu een T. voordeel kan worden gemeld, en dit in zijn vollen omvang moet worden weer gegeven, blijkt dat de E. achterhoede na een week nog maar in de richting van die plaats is teruggeworpen. Nadien kwam de mededeeling, dat de plaats door de E. is bereikt; daar werd de strijd den 5en December nog voortgezet.

Werd eerst al melding gemaakt van een den T. in handen gevallen buit, van o.a. 100 kameelen, een motorboot, een lichter, gevuld met levensmiddelen en munitie, een rivierschip, vier vliegtuigen, die de T. nu zelf in gebruik hebben gesteld; in een achterhoede-gevecht in den nacht van 30 November lieten de E. weer 2 kanonneerbooten, nadat de kanonnen onbruikbaar waren gemaakt, in den steek. Een bewering van verloren vaandels, kan met het afdoend argument worden tegengesproken, dat E. troepen hun vaandels in 't gevecht nimmer medenemen.

Uit Konstantinopel, waar de overwinning op uitbundige wijze is gevierd, komt nog deze aanvulling. Het groote succes zou mede te danken zijn aan de deelneming van de Arabische stammen uit Izak, aan den strijd. Een paar weken geleden heeft een der sterkste van deze stammen zich aan T. zijde geschaard. Hun aandeel aan den strijd en in 't bijzonder aan de vervolging kan inderdaad den doorslag hebben gegeven.

Behalve het plaatselijk succes kan van deze overwinning een moreele invloed op de mohamedaansche bevolking in vele landen uitgaan, die haar, vergroot en handig geëxploiteerd, zeer groote beteekenis kan geven.

Zal Italië weer troepen naar Lybië zenden?

Is het toeval, dat juist na het bovenvermelde verloop van den strijd aan den Tigris, door Kitchener (volgens de „N. R. Ct.") tijdens zijn verblijf in Rome, op het zenden van een krijgsmacht naar Lybië zou zijn aangedrongen? In verband met de omstandigheid dat de strijd tegen 't Oostenrijksche front in den winter toch geen uitkomst belooft, zou de E. oorlogsminister er op hebben aangedrongen, daar het offensief te staken. De hierdoor vrijkomende troepen zouden Lybië, naar 't heet, voor Italië moeten behouden, in werkelijkheid zou de bedoeling echter meer zijn de Senoessis in bedwang te houden, om te voorkomen, dat zij tegen Egypte optreden, in verband met het Duitsch—Turksch offensief, dat nog steeds uit het oosten tegen Egypte wordt verwacht.

't Is te betwijfelen of de It. legeraanvoering oor naar dit plan zal hebben gehad. Al schiet zij tegen 't Oost. front inderdaad niet hard op, er is toch nog vooruitgang en die beweging ligt in de lijn der oorlogsverklaring, bovendien is ook al een troepenmacht naar Albanië gezonden. Lybië is daarentegen bijna geheel ontbloot. Zal Italië zich nu weer dat ongelukkige terrein tot oorlogsveld laten toewijzen en zoo andermaal geheel van front veranderen? Dit was al hoogst onwaarschijnlijk, maar na de rede van den socialist Lucci in de It. Kamer gehouden, waarin hij de regeering verweet zich door de Entente geheel op sleeptouw te laten nemen, zal de kans wel geheel vervlogen zijn. Geeft Wolff goed weer wat Lucci gezegd heeft, dan heeft hij de Entente voor de voeten geworpen, dat zij Italië te slim af is geweest en slechts een nevenrol laten spelen, nam.: de Oostenrijkers bezig te houden om het Russische front te ontlasten. Bij de aandacht, welke in Italië aan deze beschuldiging gegeven is en de daar ook in andere kringen bestaande teleurstelling over het aandeel door Italië in den oorlog genomen of gekregen, is niet aan te nemen, dat een voorstel als bovenaangegeven, indien 't gedaan mocht zijn, instemming bij de staatkundige en militaire leiders zal vinden.

Indien het gedaan mocht zijn? Dit komt ons echter ook al onwaarschijnlijk voor, het bij Suez dreigend Duitsch-Turksche gevaar is zoo twijfelachtig, dat de It. krijgsmacht wel voor een meer reëel doel te bestemmen is.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Jaarverslag Topographische Dienst in Ned.-Indië.

Te Batavia is verschenen het jaarverslag van den Topographischen Dienst in Ned.-Indië over 1914 (10e jaargang).

Behalve de gegevens over de eigenlijke werkzaamheden van dien tak van dienst, bevat het verslag nog „Bijdragen van gemengden aard', waarin de volgende onderwerpen behandeld worden.

De vulkaan Kaba, door H. J. K. Schuitenvoerder. — De vulkaan D. Sibajak, door L. H. C. Horsting. — De triangulatie van Java door den geographischen dienst, door J. van Roon. — Beschrijving van een gedeelte der Zuidkust van de residentie Preanger Regentschappen, door W. W. B. Droogleever. — Enkele aanteekeningen over de secte der Samins (in de residentie Rembang), door A. Tissot van Patot.

De meeste dezer bijdragen zijn fraai geïllustreerd, terwijl aan het verslag tevens een aantal kaarten zijn toegevoegd.

Jaarboek van het Mijnwezen in Ned.-Indië.

Bij de firma M. Nijhoff te 's-Gravenhage is verkrijgbaar het Jaarboek van het Mijnwezen in Ned.-Indië. 43e jaarg. 1914. Verhandelingen. Deel I.

Het bevat de uitkomsten der Nederlandsche Timor-expeditie van 1910—1912. Eerste gedeelte: De geologie van het eiland Lelli. Behalve bijdragen, naar onderzoekingen ter plaatse verricht door de heeren Prof. Dr. G. A. F. Molengraaff en Dr. H. A. Brouwer, vindt men in dit deel opstellen van Dr. B. G. Escher, Dr. C. A. Haniel en Dr. R. J. Schubert, de beide laatsten gesneuveld respectievelijk 28 Dec. 1914 en 3 Mei 1915.

Een afzonderlijke atlas bevat vier kaarten en een blad profielen, terwijl de tekst vergezeld gaat van tal van platen en de portretten geeft van de beide genoemde slachtoffers van den huidigen oorlog.

Tectona.

In Afl. 10 van het Boschbouwk. Tijdschr. Tectona o.m. de volgende bijdragen: Het boschbeheer op Java, voorheen en thans, door A. E. J. Bruinsma. Dit opstel bevat bouwstoffen voor een tweede uitgave van het bekende werk van wijlen den heer Cordes, „De djatibosschen op Java", dat eerlang, met ondersteuning van het Dep. van Koloniën zal verschijnen. De heer Bruinsma behandelt nu de geschiedenis van het boschwezen tot het eind van het Engelsch tusschenbestuur. — Uit het contract met de Sultans van Cheribon in 1806, door E. H. B. Brascamp. — Een geval van slijmziekte in de Djatibibit, door J. A. Honing. — De bosschen en de oorlog, door E. H. B. B. — Boekbesprekingen (Is het boschwezen in Ned.-Indië op den goeden weg? — Uitkomsten der regenwaarnemingen op Java). — Enz.

Inlandsch onderwijs.

Van de hand des heeren K. J. van Hemert, ambtenaar bij het Departement van Onderwijs en Eeredienst, verscheen een verzameling voorschriften betreffende het onderwijs in Nederl. Indië (afgesloten op 1 Juli 1915).

Het boek telt niet minder dan 850 blz. druks, behalve eene voorafgaande inhoudsopgave. Bij een dergelijke uitgaf zou, om het naslaan te vergemakkelijken, een register geen overbodige weelde zijn geweest.

Grondonderzoek.

Het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg, geeft weder een nieuwe periodieke publicatie, n.l. de Mededeelingen van het Laboratorium voor agrageologie en grondonderzoek. In het eerste nummer behandelt Dr. E. C. J. Mohr de uitkomsten van Atterberg ter bepaling van consistentiecijfers, en uitkomsten daarmede verkregen aan gronden van Java en Madoera.

De Indische Gids.

De Dec. afl. opent met een artikel van den hoofdredacteur, den heer E. A. A. van Heekeren, over den nieuwen gouverneur-generaal Mr. J. P. Graaf van Limburg Stirum, wiens benoeming hij niet met algemeene instemming kan begroeten. — De heer E. J. Jellesma wijdt eenige waardeerende woorden aan de nagedachtenis van den heer O. M. de Munnick. — De heer Reinier D. Verbeek geeft het slot zijner beschouwing over de toepassing van de mijnwet in Ned.-Indië, waarvan hij teekenend zegt: „De uitvoering van de nieuwe mijnwet, zooals tot heden in Indië geschiedde, vormt een parodie op het mijnrecht". — De heer J. Habbema artikelt over „Britsch-Indische onderwijs-lessen"; hij betoogt opnieuw en met klem, dat ten opzichte van het onderwijs Britsch-Indië ons niet ten voorbeeld mag worden gesteld, gelijk men zoo gaarne geneigd is te doen. — De heer G. J. F. Biegman houdt eene beschouwing over „Onderwijs in de landstaal"; de schr. verschilt van meening met den heer Habbema, die in de Juni-afl. van de Ind. Gids een betoog hield over de wenschelijkheid om het onderwijs in de landstaal op de openbare Inlandsche scholen beter tot zijn recht te doen komen dan in den laatsten tijd geschiedt. — De heer J. Sibinga Mulder vergast zijn lezers op „Een kijkje in Suriname". — Verder bevat deze afl. het vervolg van het Britsch-Indisch verhaal „De robijn van Radjasthan", zoomede de gewone maandelijksche rubrieken.

De Gids.

Het Dec. nummer brengt ons opnieuw wijlen den heer Mr. C. Th. van Deventer in de gedachten. Een even voor zijn dood voltooide, en in zijn nalatenschap aangetroffen studie, getiteld „Indië na den oorlog", opent de aflevering. Deze laatste verhandeling geeft een helder idee van Mr. van Deventer's denkbeelden omtrent de gedragslijn, die z.i. in Indië moet worden gevolgd.

Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje geeft voorts eene levensbeschrijving van Mr. van Deventer, die niet alleen getuigenis aflegt van groote piëteit ten opzichte van den overledene, maar ook bewondering afdwingt wegens den prachtigen stijl, waarin dat stuk geschreven is.

Mej. Augusta de Wit doet een verhaal van „Een Javaan", hetwelk zij opdraagt „aan de nagedachtenis van dien oprechten vriend der Javanen..... Conrad Theodore van Deventer".

Verder vindt men in dit Nr. nog een beschouwing van den heer J. E. Jasper, waarin de schr. een betoog houdt voor de wenschelijkheid der oprichting van een handelsschool in Indië.

Irrigatie in Indië.

In het Nr. van 15 Sept. van het Indisch Bouwkundig Tijdschr. een aan de Locomotief ontleende beschouwing van den heer J. Th. White over Irrigatie en landbouw; in dat van 30 Sept. d.a.v. een geïllustreerde studie van den heer J. Mol, getiteld: „Iets over het ontwerpen van irrigatiewerken".

Zoutmonopolie.

Vanwege het Departement van Gouvernementsbedrijven in Ned.-Indië, verscheen ter Landsdrukkerij te Batavia:

1o. Het Verslag van den Zoutaanmaak op Madoera over het jaar 1914; en 2o. het Jaarverslag over 1914 van den dienst der Zoutverpakking.

Indisch Tijdschrift voor Spoor- en Tramwegwezen.

Het Sept.-Nr. bevat het vervolg der beschouwingen van den heer Reitsma over onze Indische Spoorwegpolitiek. V. De lijn Goendih-Soerabaia en hare zijtakken (4. De wijziging der concessievoorwaarden). — Verder een opstel van A. G. getiteld: „Staatsspoorwegen op de Buitenbezittingen".

Berichten der Utrechtsche Zendingsvereeniging.

Het Dec.-Nr. bevat nadere mededeelingen over de nieuwe Zendingsschool voor opleiding tot Zendeling, welke te Oegstgeest zal worden gebouwd, ter vervanging van die, welke thans te Rotterdam is gevestigd. — De heer G. J. Ellen vertelt van „een reis naar Morotai".

Orgaan der Ned. Zendingsvereeniging.

De heer S. Coolsma geeft in het Dec.-Nr. het vervolg zijner beschrijving van de wijze, waarop de Soendaneezen hunne dooden verzorgen.

Verder vinden we in dit Nr. de aankondiging eener brochure „Van Koran tot Bijbel", door Kartawinadja (welk geschrift ook een goeden kijk geeft op den Islam, zooals deze in West-Java beleden wordt), benevens van een geschrift van zendeling J. Verhoeven, dat gedeeltelijk handelt over de bezwaren van art. 71 en 124 van het Regeeringsreglement.

Weekblad van Indië.

No. 27 brengt geïllustreerde bijzonderheden over „een belangwekkend Ingenieurswerk" op Java, n.l. de opvijzeling over 1.50 meter hoogte van de groote Brantasbrug in Kediri.

Verder het vervolg van Gabriël's „Indische oudgastkostjes" en van Ofoei's „Indische penkrassen", terwijl de heer J. Koning een artikel (met portret) wijdt aan den nieuwen resident van Benkoelen, den heer L. C. Westenenk.

* * *

Nog zij melding gemaakt van de volgende bijdragen over Indische onderwerpen, aangetroffen in het Repertorium op de Ned. tijdschriften, uitgegeven door de Kon. Bibliotheek te 's-Gravenhage.

Het werk in Indië, door A. de Graaf. (Bestrijding van den handel in vrouwen). (Tijdschrift Armenzorg en Kinderbescherming).

Artikel 132 van het reglement op de rechterlijke organisatie en het beleid der justitie in Ned.-Indië, door A. A. de Vries (Themis).

Herinneringen (aan Lombok), door A. de Braconier (De Beweging).

Herinneringen aan Bali, door J. G. Sinia (Elseviers geïll. Maandschr.).

Eenige grafzerken in Suriname, door F. Oudschans Dentz (De Navorscher).

Over het coffeïne-gehalte van Java-thee, door J. J. B. Deuss (Chemisch Weekblad).

Wetenschap en tropische landbouw, door F. A. F. C. Went (Primrose).

VERBETERINGEN.

De bijdrage over de Javaansche pendopo, verschenen in de nieuwe afl. van „Het Ind. Huis oud en Nieuw" is niet, zooals we in het vorige Kol. Weekbl. mededeelden van R. M. Noto Soeroto, doch anoniem verschenen.

Verder beging het tijdschrift Eigen Haard een vergissing en gaf bij de korte levensbeschrijving van wijlen Dr. J. Noordhoek Hegt (waarop wij de aandacht hebben gevestigd) een verkeerd portret; in het Nr. van 4 dezer wordt nu die fout hersteld.

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën:

Te verwachten vacatures bij het Binnenl. Bestuur in Ned.-Indië.

VACATURE.	DATUM VAN INGANG.	AANTEEKENINGEN.
Controleur bij het B. B. op:		Oorzaak: aanvraag om buitenlandsch verlof van de titularissen:
a. de bezittingen buiten Java en Madoera	6 Januari 1916	a. J. J. F. Pino.
b. Java en Madoera	2 Mei 1916	b. G. L. Gonggrijp.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

VOORDRACHTEN over *„Onze taak en toekomst in Ned. Oost-Indië"*, te houden door den Heer J. SIBINGA MULDER, op *Vrijdag 10 December 1915* en *Vrijdag 21 Januari 1916*, in de Familie Bioscoop, Prinsestraat, Den Haag, aanvangende 8 uur 's avonds.

In de 1e voordracht geeft spreker een kort overzicht van de ontwikkeling onzer bestuurstaak; de economische gevolgen van die ontwikkeling; het inlandsch onderwijs; de verschillende cultures; handel; industrie en scheepvaart.

In de 2e voordracht wordt behandeld de groote volkscultuur op Java „de rijstbouw" en de grootste Europeesche cultuur „de suikerindustrie".

Deze voordrachten zullen worden geïllustreerd door bioscoopbeelden, waartoe de films welwillend worden afgestaan door het Koloniaal Instituut te Amsterdam.

Toegang tot de voordrachten wordt uitsluitend verleend op vertoon van toegangskaarten, welke door leden van de Vereeniging schriftelijk dan wel mondeling kunnen worden aangevraagd bij den Secretaris, Laan van Meerdervoort 187 (van 10—12 en van 2—4 uur).

De aanvragen om toegang voor de 1e voordracht dienen uiterlijk op 8 December a.s. te zijn ontvangen en die voor de 2e voordracht uiterlijk op 19 Januari 1916.

Aan één lid kunnen ten hoogste twee toegangskaarten worden verstrekt.

Aan houders van toegangskaarten, die verhinderd mochten worden naar de voordrachten te gaan, wordt beleefd het verzoek gedaan de kaarten weg te geven, dan wel aan den Secretaris terug te zenden.

Plaatsbespreking à *f* 0.10 per plaats gewenscht vanaf 6 December en 17 Januari van 10—4 uren.

Van de Afdeeling Apeldoorn.

LEZING van den Heer J. SIBINGA MULDER, te Bussum, op *Donderdag den 16n December a.s.*, ten 8 ure n.m., in het Bioscope-Theater „Minerva", over: *De Rijst-Cultuur op Java en de Java-Suiker-Industrie*, verduidelijkt door Kinematografische beelden.

Kosteloos toegankelijk voor leden en hunne huisgenooten, op vertoon van hun lidmaatschapskaart. Toegankelijk voor niet-leden tegen betaling van f 0.25 per persoon plus 10 pCt. pl. belasting. Leerlingen van Middelb. en M.U.L.O. scholen f 0.10 p. persoon plus 10 pCt. pl. bel.

Namens het Bestuur,
De Secretaris, T. GERDES OOSTERBEEK.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Ter benoeming tot adspirant-ingenieur bij den post-, telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch-Indië kunnen twee ingenieurs, niet ouder dan 27 jaar, derwaarts worden uitgezonden, nadat zij zich eventueel voor den hun wachtenden werkkring hebben voorbereid.

Ervaring op het gebied van zwakstroomtechniek strekt tot aanbeveling.

In aanmerking komen in de onderstaande volgorde:

1o. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde electro-technische ingenieurs;

2o. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde civiel- of werktuigkundige ingenieurs, in het bezit van eene aanteekening voor electro-techniek volgens art. 15 van het Koninklijk besluit van 4 Juli 1905 (Staatsblad no. 227);

3o. aan eene buitenlandsche hoogeschool of universiteit gediplomeerde electro-technische ingenieurs of werktuigkundig electro-technische ingenieurs;

4o. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde civiel- of werktuigkundige ingenieurs;

5o. officieren, die hunne opleiding hebben genoten aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda of aan het Koninklijk Instituut voor de marine te Willemsoord, mits in het bezit van een diploma voor electro technisch ingenieur, behaald aan eene buitenlandsche technische school of universiteit;

6o. buitenlanders, in het bezit van een onder 3o. bedoeld diploma, met dien verstande, dat zij niet in vasten, maar in tijdelijken dienst geplaatst kunnen worden.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 Januari 1916 bij gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot afdeeling D (Personeel) van dat Departement, onder overlegging van de vereischte stukken.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der 1ste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting, ten bedrage van *f* 1500 (een duizend vijfhonderd gulden);

c. voor gehuwden, die in vasten dienst geplaatst worden, uitkeering van eene maand ambtsbezoldiging, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage, ten behoeve van het Weduwen- en weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

d. voor gehuwden, die in tijdelijken dienst geplaatst worden, verhooging van het bedrag der tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting met het bedrag van eene maand ambtsbezoldiging;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat.

De bezoldiging van een adspirant-ingenieur bij den post-, telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch-Indië bedraagt *f* 300 's maands, terwijl bij goede plichtsbetrachting na twee jaren diensttijd bevordering volgt tot ingenieur, aan welke betrekking is verbonden eene bezoldiging van *f* 400 's maands, met zes driejaarlijksche verhoogingen, elk van *f* 100 's maands, tot een maximum van *f* 1000 's maands.

Voor den post-, telegraaf- en telephoondienst in Ned.-Indië worden gevraagd instrumentmakers 1ste klasse.

Zij moeten in het bijzonder bekend zijn met de montage van telephooninrichtingen, grondig bekend zijn met het instrumentmaken en in staat zijn alle herstellingen aan de gebruikelijke telegraaf- en telephooninrichtingen en meetinstrumenten geheel zelfstandig te verrichten.

Voorts moeten zij op de hoogte zijn van de stroomloopen en de werking en behandeling dier toestellen en in staat zijn die toestellen geheel zelfstandig te monteeren en te regelen, terwijl zij ook theoretische kennis moeten bezitten.

Tot aanbeveling strekt voldoende kennis van de Duitsche en Engelsche talen, om daarin gestelde vaktijdschriften te kunnen lezen.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van *f* 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, met vier driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, alzoo tot een maximum van *f* 350 (driehonderd vijftig gulden) 's maands.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 Januari 1916 bij gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot afdeeling D (personeel) van dat Departement, onder overlegging van de vereischte stukken.

Voor den post-, telegraaf- en telephoondienst in Ned.-Indië worden gevraagd instrumentmakers 2de klasse.

Zij mogen niet ouder zijn dan 25 jaar. Eenige hunner moeten in het bijzonder op de hoogte zijn van de montage van telephooninrichtingen. Overigens moeten zij eene goede theoretische en practische schoolopleiding als instrumentmaker hebben gehad, zoodat verwacht mag worden dat zij, die geen practische ervaring bezitten, zich zelf in de practijk verder zullen bekwamen.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van *f* 125 (eenhonderd vijf en twintig gulden) 's maands, met vijf driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, alzoo een maximum van *f* 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands.

Aan practisch ervaren personen kan al dadelijk eene verhooging boven de aanvangsbezoldiging worden toegekend.

Aan de betrekking van instrumentmaker 1ste klasse, waartoe men bevorderd kan worden, is verbonden eene bezoldiging van *f* 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, met vier driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, alzoo tot een maximum van *f* 350 (driehonderd vijftig gulden) 's maands.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 Januari 1916 bij gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot afdeeling D (Personeel) van dat Departement, onder overlegging van de vereischte stukken.

Voor verdere bizonderheden zie „Nederl. Staatscourant" van 25 Nov. 1915, no. 276.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Lessen in moderne talen.	Lessen aan spraakgebrekkigen.
Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Handwerklessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Paedagogische adviezen	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Adriaanstraat 47bis,	Utrecht,	Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—;**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:
De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS.
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof–Groenmarkt. **AMSTERDAM, Kalverstraat–Rokin.**

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN.

RIPPEN
Pianohandel
PIET HEINSTRAAT 42
ELANDSTRAAT 17.
Tel. 4683.
Verhuren Stemmen

Dr. ALIMONDA's
ELECTRISEERTOESTELLEN, veel verbeterd, geen losse contacten, geen oxydatie, bijna geen onderhoud.
Garantie — Inruilen.
GEMAKKELIJKE BETALINGS-CONDITIËN.
Ook te huur.
P. J. HUIJGENS DEKKER, Weimarstr. 94.
(Oogen diagnose) Ged. Natuurarts.

P. G. JANSEN's
Luxe Verhuur Auto's.

Eenig adres:
KONINGINNEGRACHT 1d,
over Hoofdingang Dierentuin.
Men lette op Telefoon No.
H 851, H 852
en H 872.

Auto's voor Trouwgelegenheid
en
Maand-Auto's.

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

ONTVANGEN
een zeer fraaie en uitgebreide collectie
BONTSTELLEN.

Brengt een bezoek aan BOEATAN
: Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID :

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL.
Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,
Vraagt onze van ouds bekende SPECULAAS,
BANKETLETTERS en BORSTPLAAT.

G. J. EENINK.
In- en Verkoop van Antieke Meubelen.
Specialiteit in het vervaardigen van
IMITATIE-Antieke Meubelen.
Fabriek: **Bonistraat 2,** bij de Malakkastraat. DEN HAAG Magazijn: **5 Heerenstraat 5.**
MEUBELMAKERIJ.

J. v. MOORSEL
Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014
EERSTE HUIS
in: Stoffen, Mouselines en Witte Goederen. :: Stalen op aanvraag.

P. KOLE, Drogist.
Valeriusstraat 40 — Telef. 5301. — DEN HAAG.
Fred. Hendriklaan 215 — Telef. 1776 Z. — SCHEVENINGEN.
BORSTELWERK, SPONZEN, ZEEMLEDER
TOILET-ARTIKELEN, EAU DE COLOGNE
ARTIKELEN VOOR ZIEKENVERPLEGING
SPECIALITEITS-GENEESMIDDELEN.
Aan beide zaken Personenweegstoel.

VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN
VELP — STEEG — ELLECOM — DIEREN — OOSTERBEEK — HEELSUM — RENKUM.
Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.

HUPFELD's FILIAAL
Directie:
DUWAER & NAESSENS
PIANO-, PHONOLA- en MUZIEKHANDEL
is gevestigd:
's-GRAVENHAGE Kneuterdijk-Heulstraat, Tel. No. 27.
AMSTERDAM Stadhouderskade 19, Tel. No. 4698.

GEBR. ALES,
Prins Hendrikstr. 86, Tel. 5169, Den Haag
SPECIALITEIT IN WITTE GOEDEREN.
COMPLETE UITZETTEN.

Telef. H 7857 **J. B. HEIJDEMAN,** Telef. H 7857
CONFISEUR. **Valeriusstraat 3.** PATISSIER.
Speciaal adres
Zoute Krakelingen.